

Creative Commons Attribution 4.0 International

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ПОГЛЯД КРИЗЬ ПРИЗМУ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ¹

Нещодавно світ побачила колективна монографія “Національна політика та глобальні виклики: інструменти реагування”. Рецензована праця є логічним продовженням досліджень колективу науковців під керівництвом відомої в Україні соціоekonomістки Олени Макарової².

Ця книга присвячена дослідженню інструментарію політики реагування на глобальні виклики та оцінки їхнього потенційного негативного впливу. Авторами запропоновано підходи до інституціоналізації соціальної політики в Україні та розглянуто інституційні моделі сталості соціальної інфраструктури в сучасних умовах. Досліджено особливості розвитку недержавного пенсійного забезпечення й запропоновано комплекс інструментів фінансування, спрямованих на підвищення ефективності, адресності та резиліентності соціальної підтримки населення. Акцентовано на ролі міжнародної допомоги Україні як важливої складової соціальних інвестицій у цілях розвитку.

Постановка проблеми авторами саме в такому ракурсі зумовлена низкою обставин.

По-перше, теоретичні та прикладні питання оцінювання соціальної політики не можуть розглядатися без урахування таких глобальних викликів, як економічна та цифрова нерівність, криза демографічна та у сфері зайнятості, кліматичні зміни, воєнні конфлікти тощо.

По-друге, формування стратегій у сфері соціальної підтримки, політики щодо ринку праці та демографії неможливе без поєднання глобального, національного та локальних підходів.

Чи може національна політика залишатися незмінною у світі, де глобальні та локальні виклики виникають швидше, ніж оновлюється нормативна база та стратегії? Чи наявні універсальні механізми реагування на такі виклики? Як забезпечити ефективність соціальної політики за таких обставин?

Для авторів монографії, знаних і авторитетних дослідників, відомих та компетентних фахівців, відповіді на ці запитання однозначні: потрібен адекватний інструментарій політики реагування. Автори обґрунтували дієві механізми та інструментарій для практичного використання у соціальній політиці для подолання різноманітних викликів і проблем.

¹ Рецензія на монографію: Національна політика та глобальні виклики: інструменти реагування: кол. моногр. / О.В. Макарова, В.М. Новіков, С.А. Романюк, І.Я. Чугунов, Л.С. Лісогор, Н.М. Шелудько, Г.В. Герасименко, І.М. Новак, І.В. Герасименко, С.В. Іващенко, О.М. Макаренко, Т.В. Шевкун. Київ: Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України, 2025.

² Людський розвиток в Україні: оцінювання соціальної політики у контексті сприйняття глобальних викликів: кол. Моногр. / за ред. О.В. Макарової; Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України. Київ: Академперіодика, 2025. 188 с. <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.533.188>

У першому розділі монографії обґрунтовано концепт інституціоналізації соціальної політики як процесу формування, закріплення та розвитку соціальних інститутів, які регулюють соціальну сферу та забезпечують реалізацію соціальної політики. На основі аналізу міжнародного досвіду запропоновано підходи до інституціоналізації соціальної політики в Україні, яка має підвищити ефективність соціальних програм.

Другий розділ описує результати досліджень напрямів реформування інституційних моделей сталості соціальної інфраструктури України в умовах сучасної кризової ситуації.

Третій розділ присвячено проблемі розвитку недержавного пенсійного забезпечення. Визначено детермінанти стабільності пенсійних систем в умовах сучасних викликів. Запропоновано оцінку інституційних дисбалансів пенсійної системи України в умовах соціально-демографічних зрушень. Окреслено перспективи та обмеження розвитку накопичувальної складової пенсійної системи в Україні під впливом шоків збройної агресії, рекомендовано модель запуску другого рівня накопичувальної системи України.

У четвертому розділі розглянуто фінансовий механізм функціонування системи соціального захисту, визначено основні параметри моделі оцінки ефективності застосування відповідного інструментарію. З урахуванням міжнародного досвіду та специфічних умов України подано комплекс інструментів фінансування, що спрямовані на підвищення ефективності соціальної підтримки.

Нарешті, у заключному розділі монографії розкрито роль міжнародної допомоги Україні як важливої складової соціальних інвестицій у цілях розвитку.

У цілому на низку конкретних запитань, сформульованих авторами на початку монографії, запропоновано конструктивні й обґрунтовані відповіді. Це враження підкріплює й логіка структурування та наповнення монографії: вона відображає раціональне й конструктивне бачення авторським колективом проблем соціального захисту та буде корисною для експертів, науковців, практиків і урядовців.

В.Г. Саріогло,

д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України,

завідувач відділу моделювання соціально-економічних процесів і структур,

Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України,

бул. Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна,

email: sarioglo@idss.org.ua,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4381-9633>,

Scopus Author ID: 6508056314

V.G. Sarioglo,

Dr. of Econ. Sci., Professor, Corresponding Member NAS of Ukraine,

Head of Department of Socio-Economic Processes and Structures Modeling,

Mykhailo Ptoukha Institute for Demography and Life Quality Research of the NAS of Ukraine,

60, Tarasa Shevchenka Blvd, Kyiv, 01032, Ukraine,

email: sarioglo@idss.org.ua,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4381-9633>,

Scopus Author ID: 6508056314